

Kup

TELEPÜLÉSKÉPI ARCULATI KÉZIKÖNYV

TARTALOMJEGYZÉK

1. Bevezetés	3
2. Kup bemutatása	4
3. Örökségünk	6
4. Eltérő karakterű településrészek Kupon.....	12
<i>Történeti településrész</i>	14
<i>Újabb beépítésű területek</i>	26
5. Zöldfelületek	27
6. Gazdaság	30
7. Honvédelmi terület.....	32
8. Impresszum	33

1

BEVEZETÉS

Jelen településképi arculati kézikönyben szeretnénk vizsgálni és bemutatni minden kupa lakos és érdeklődő számára településünk eltérő karaktereit, jellegzetességeit. A települést ketté szeli a Bittva patak, mely az erdővel és mezőkkel csodás tájat varázsol a beépített területek köré. Az egyutcás település békés és egységes arculatát szeretnénk megőrizni és alapként biztosítani az újabb területek beépítéséhez. Ebben nyújt segítséget a kézikönyv elemzése, mely rávilágít a lehetőségekre és követendő példákkal mutat utat az új építkezésekhez.

Hiér Judit
Polgármester

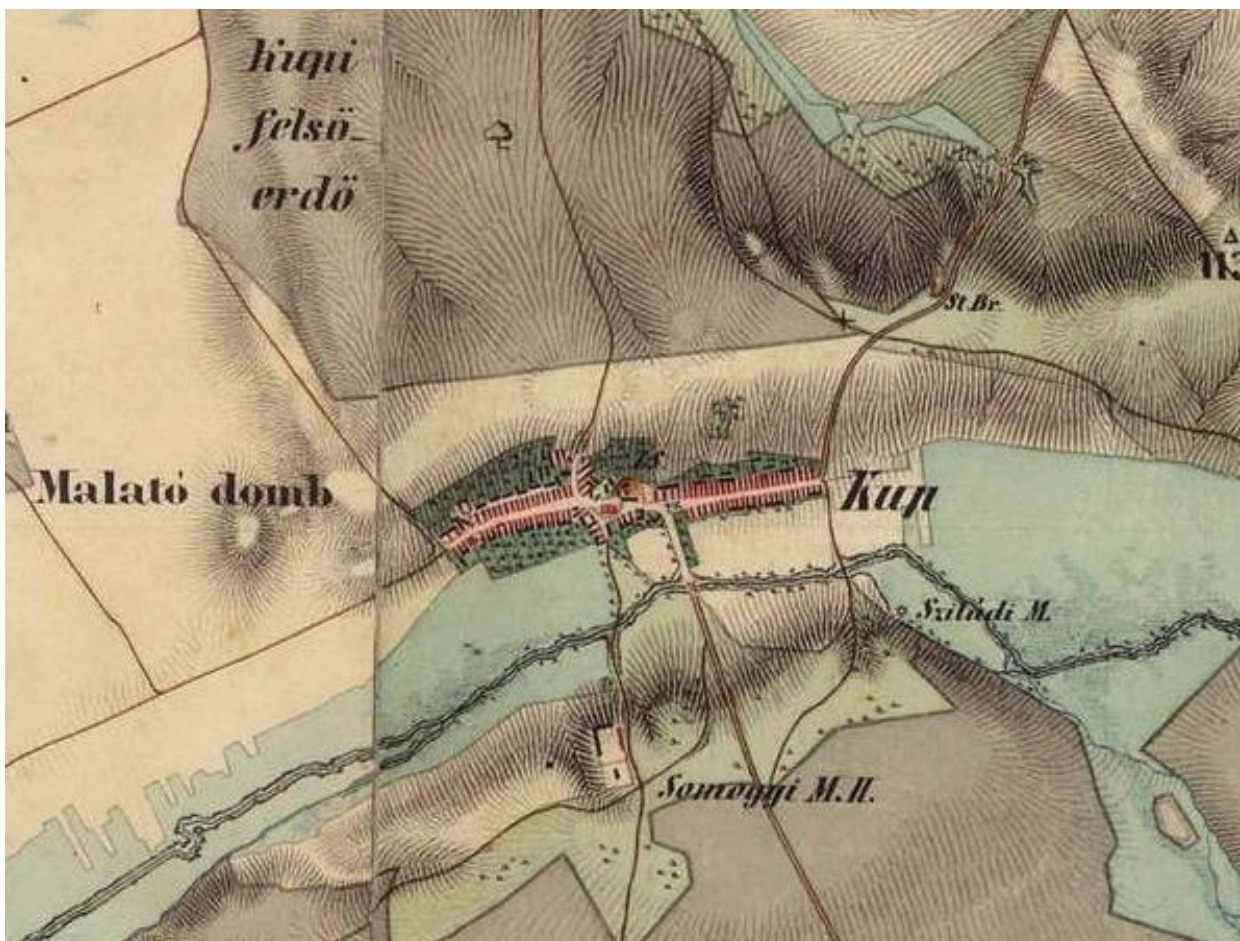
2

KUP BEMUTATÁSA

Kup a Bakonyalja nyugati részén, a Bittva-patak völgyében, 190 m magasan fekszik. Homokos, kavicsos dombokból álló határának nagyobbik része erdő. A Kupi-erdőn folyik keresztül a Kőrös-patak. Talaja homokkal kevert agyag. A zombori apátság 1111-i oklevelében az egyik tanú neve: Cup, így feltehető, hogy a név e szláv eredetű személynévből való. A település első említését 1240-ből ismerjük, villa Cup néven. Későbbi feljegyzések szerint Kup a pápai uradalom nagyobb falujai közé tartozik.

A település karakterét legfőképp a gazdasági és társadalmi körülmények határozzák meg. Az ittlakók elsődlegesen mezőgazdasággal (gabona termesztés, állattenyésztés) és kézművességgel foglalkoztak. A falu felvevő piaca a környezőtelepülések és Pápa volt. Az ipari termelés sem a múltban, sem jelenleg nem jelentős, aminek köszönhetően Kup meg tudta őrizni békés, falusias miliójét. A Fő utca mentén kialakult település a honvédelemben is jelentős szerepet kapott, ugyanis radarállomást telepítettek a temetőtől északra.

A község színei, a fehér és a kék meghatározó a település címerében is. Az ezüstpólya a Bittva-patakot jelképezi, melynek kupi szakaszán három malom is épült, amiket a címerben található vörös ház malomkerékkel jelképez. A malompépület melletti két fa a Kupi-erdőre utal, melynek szélére épült a falu. A pólya alatt lévő képek a közelmúlt nagy jelentőségű régészeti feltárásaira utalnak.

3

ÖRÖKSÉGÜNK

A falu közepén, faluképileg kiemelkedő helyen, egy kis dombon található Kup római katolikus temploma. A műemlék Szent György templomot 1842-ben építették. A torony hordozza a későbarokk szokásos falusi elemeit (kéteemeletes, amiket párkány választ el, arányos, sima sarkú, tagozatlan keretezésű), azonban a főbejárati homlokzat már klasszicista stílusú. Belül szintén klasszicista stílusban kialakított szószék található. Az egyhajós templom puritán megjelenésű, szerény oltára fölött található Szent György szobra.

A Fő utcán több helyi védelemmel ellátott lakóház is áll, valamint ott található a falu református temploma is.

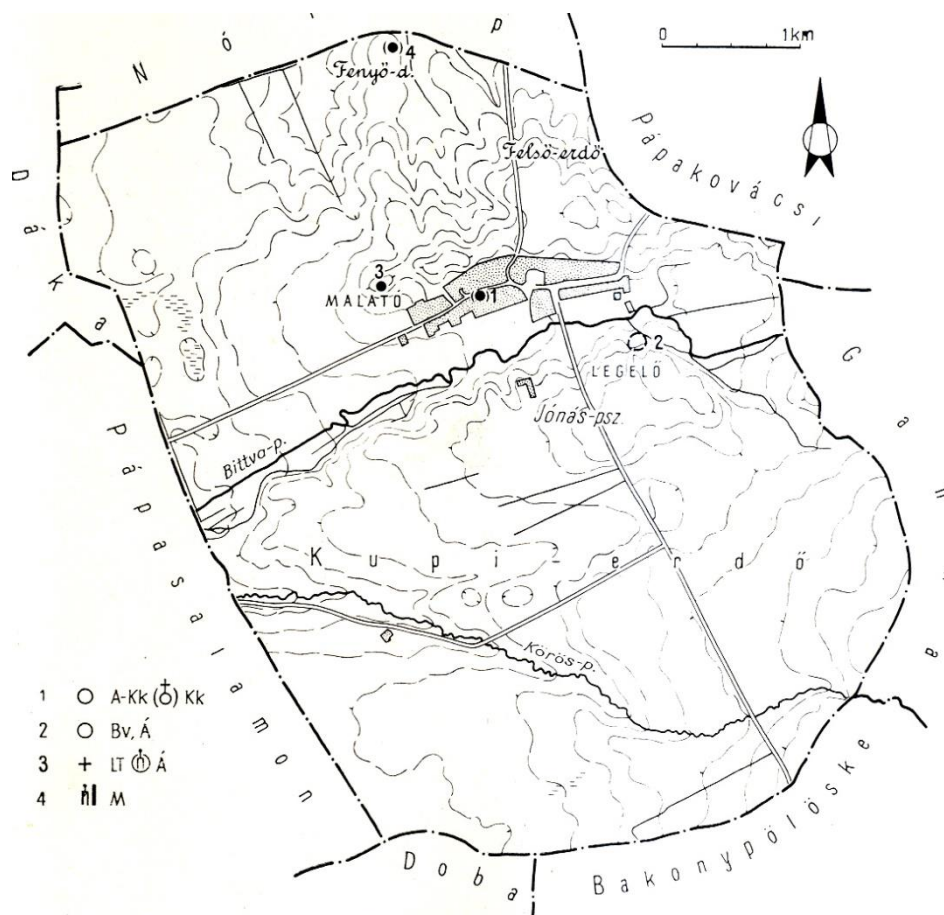
Kup területén 4 régészeti lelőhely is található. Az egyik a középkori település területe, ami a mai Szent György templom környékének felel meg. A Devecserre tartó út oldalában lévő dombtetőn van a „Legel-tető” nevű lelőhely, ahol későbronzkori és Árpád-kori nyomok kerültek elő. A „Marató” nevű lelőhely a falu másik végében található, ahol avar kori leleteket találtak a régészek. A negyedik ásatási terület a „Fenyődomb”, ami a Pápara vezető út baloldalán van, ahol honfoglalás-kori lovassír emléktárgyakat találtak meg.

Középkori falu: a területet már 1240-ben említették. A lelőhelyek a római katolikus templom közvetlen környékére koncentrálnak, többször találtak ott csontvázakat.

Legelő: a domb tetjén későbronzkori cserepek, bűtyökfogantyúk, peremtöredékek és egy kavapenge került elő. Az ottani vízmosásból kiegészítésre alkalmas Árpád-kori edénytöredékeket szedtek ki. A domb alján lévő kavicskitermelő gödör egy tűzhelyett vágott át, ahol a megmaradt részből Árpád-kori cserepeket, fenékbélyeges és hullámvonalas darabokat gyűjtöttek.

Marató: egy feljegyzés alapján az itt lévő kavicsos talajú domb oldalában, a református lelkész szőlőjében bukkantak rá kelta jellegű bronz *karperecre*. Szintén a környéki szőlőben faültetéskor került elő egy csontváz sír különböző tárgyakkal: *gömbös bronz fülbevaló, lapos orsókarika, négyzetes vascsat, vaskés, nyílhegy, római kori (II. századi) edény*.

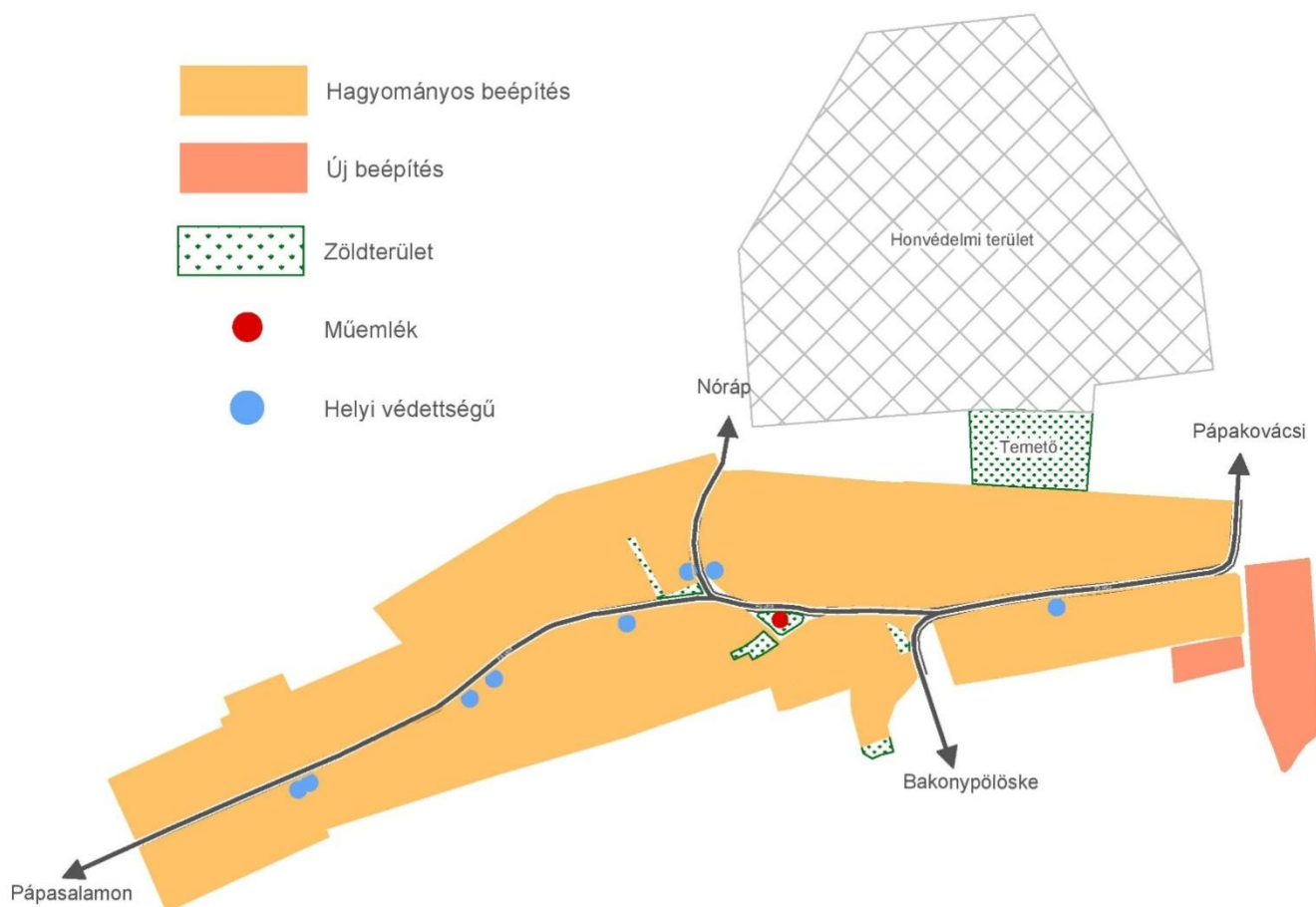
Fenyődomb: a század elején szőlőtelepítés közben találtak meg egy honfoglalás kori *lovassírt*. A sírban kettő darab kisméretű *kengyel, csikószabla*, és apróbb tárgyak („*pitykék, boglárok*”) voltak.

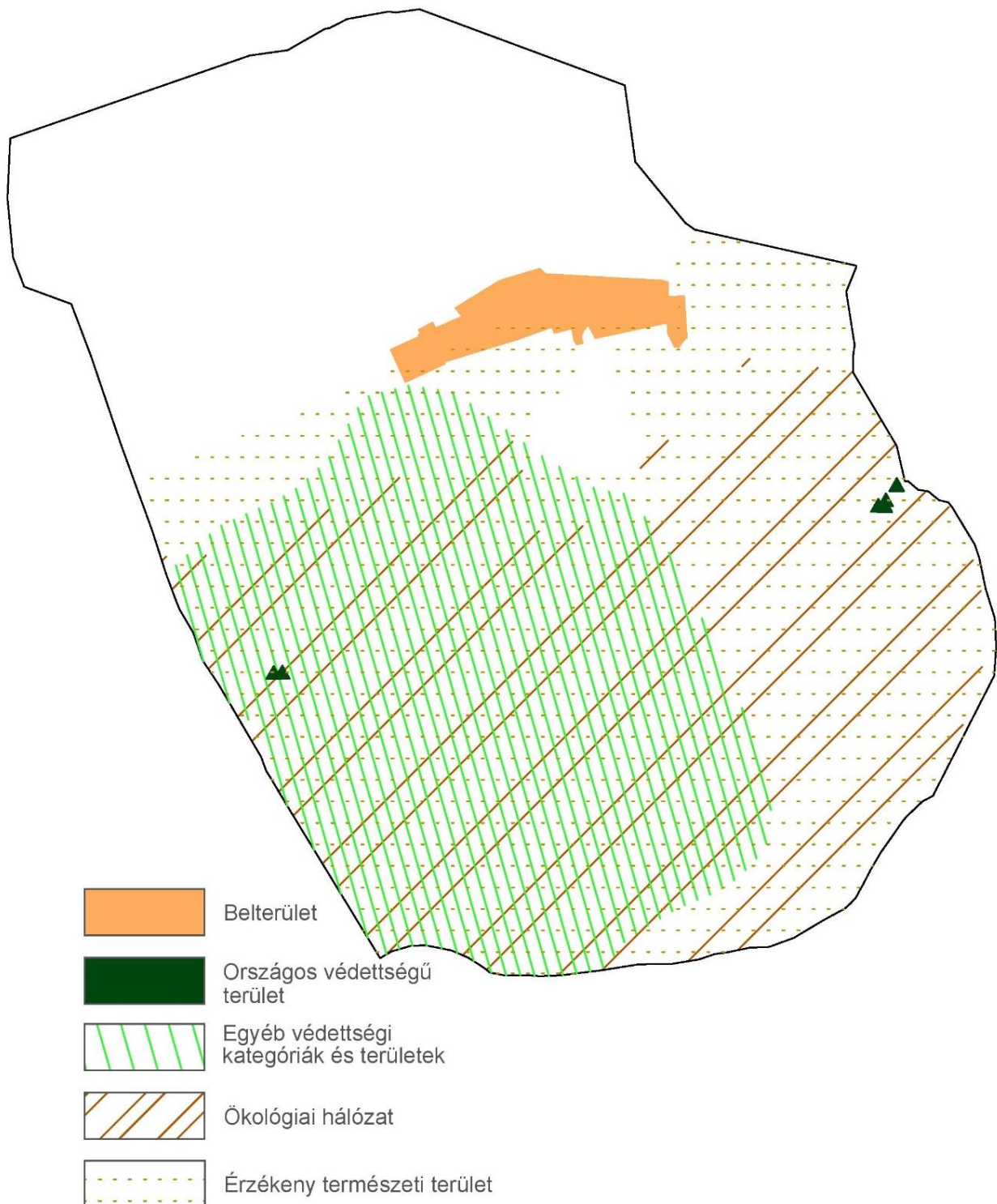
4

ELTÉRŐ KARAKTERŰ TELEPÜLÉSRÉSZEK KUPON

Kup belterületének majdnem egésze a történelmi bépítésből, az eredeti faluból áll. A település délkeleti csücskében valósult meg az újabb beépítés, a temetőtől északra pedig honvédelmi területet: radarállomást alakítottak ki.

Kup külterületének a déli felét erdőségek borítják. Ennek nagyjából az egésze az Országos Ökológiai Hálózat része, mint ökológiai magterület, illetve ökológiai folyosó is megtalálható a területen. A település délnyugati negyede egyéb védeltségi kategóriába tartozik, tájképvédelmi szempontból kiemelten kezelendő területek övezete. Két részen összpontosulnak az országos védeltséget élvező ex lege források, valamint a külterület nagyobb fele érzékeny természeti terület.

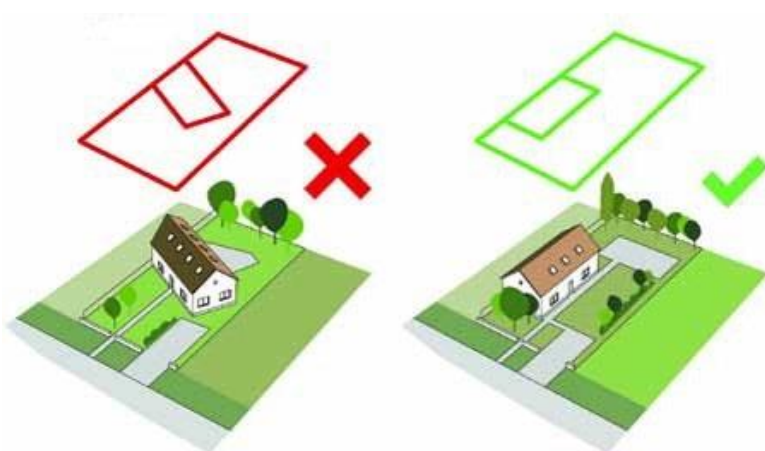

Történeti településrész

A település főútja, a Fő utcamentén alakult ki a történelmi beépítés. A beépítés többségét a földszintes házak adják, de találkozhatunk egyemeletes, illetve tetőtér beépítéssel rendelkező lakóházakkal is. Az itt található házak többsége már átépült, de sok régi építésű háznál még láthatóak az egykor jellemző építészeti stílus hagyományai: az oromfalas homlokzat, valamint a tömör kerítés. Itt található a műemléki római katolikus templom, aminek karakterisztikus megjelenése a körülötte lévő parkkal és lakóépületekkel együtt meghatározó szerepet tölt be a település képében. Az utcaképet tovább színesítik helyi védettségű épületek, mint pl. a református templom, vagy számos lakóház a Fő utca mentén (4. fejezet térképén vannak jelölve). A beépítés jellegét emelik a gyakorta növényzetel határolt utcák.

TELEPÍTÉS

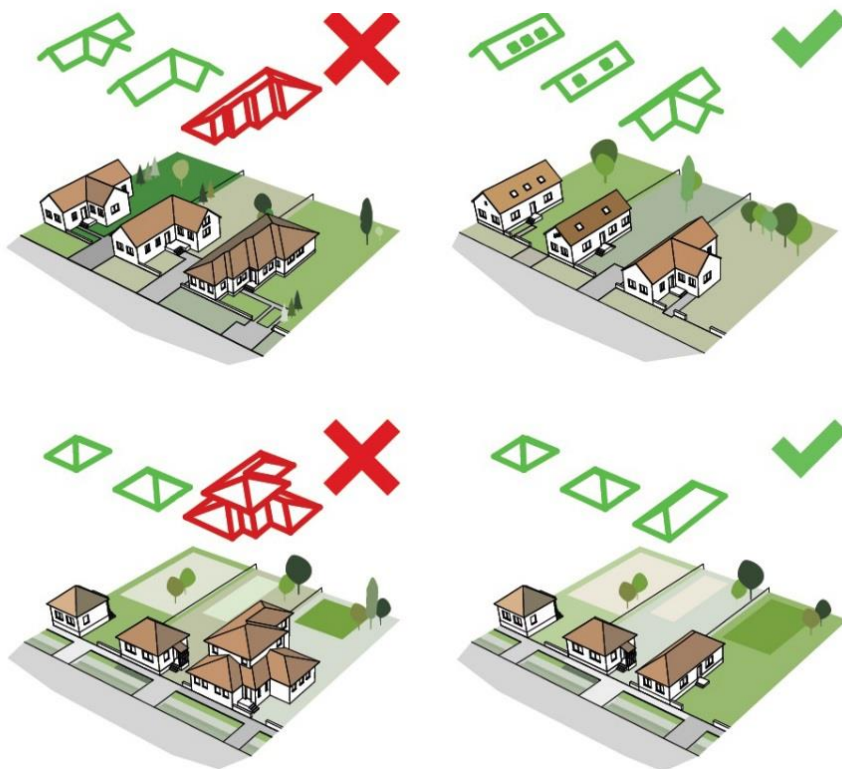
Lakóházakat a történeti településrészen az oldalhatár mentén, az utcára merőlegesen lehet építeni, homlokzati kapcsolatban a közterülettel, vagy előkert kialakításával. A nem az utcára merőleges, illetve indokolatlan mértékben hátrahúzott családi ház építése nem javasolt. Egy építési helyen legfeljebb két épület-tömeg helyezhető el.

KERÍTÉS

A közterületek felé a telekhatáron 1,5 - 2 méter magas kerítés alakítható ki. A településen fontos a már meglévő, tömör kerítések megőrzése. A kialakult egységet sem részleges átalakítással, sem pedig átfestéssel nem szabad megbontani.

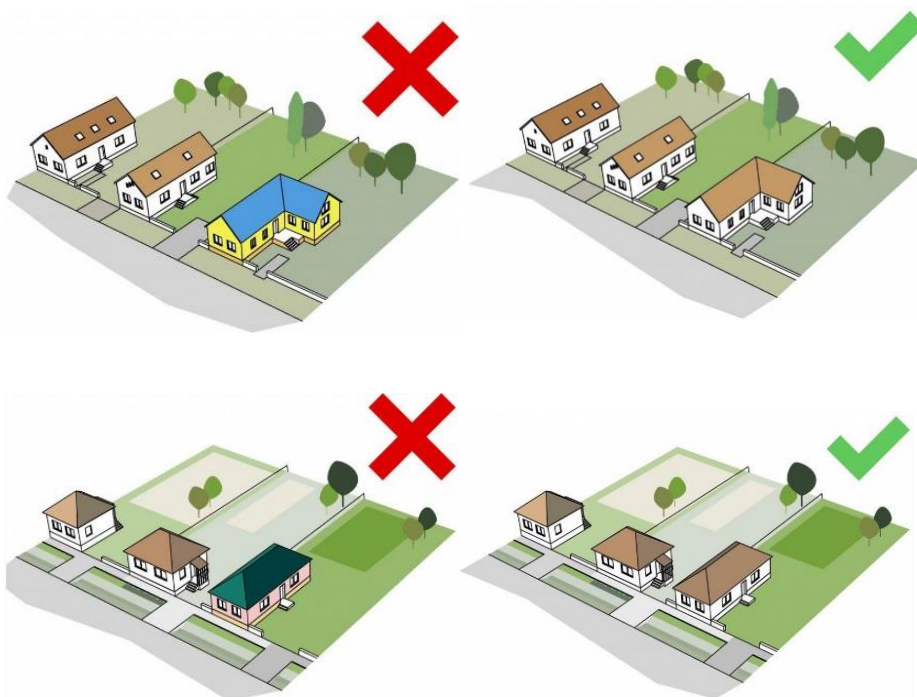
TETŐFORMA

Kupon az épületeket magastetővel kell létesíteni. Úgy kell kialakítani, hogy nem lehet laposabb 35° -nál, és nem lehet meredekebb 45° -nál.

Tetőhéjazatként cserépfedés alkalmazása javasolt.

ANYAGHASZNÁLAT (SZÍNEK)

A községben hagyományai vannak az anyaghasználatnak is. A lakóépületeknek a helyi építészeti szokásoknak megfelelően vakolt homlokzati megjelenést kell biztosítani.

Festésnél figyelembe kell venni, és a településre jellemző halvány színezést kell alkalmazni (pl. fehér, sárga, barna vagy ezek árnyalatai).

MAGASSÁG

A történeti beépítésű területeken a házak magassága közel azonos. A házakat úgy kell építeni, hogy a legkisebb építménymagasság minimuma a kialakult magasság (kb. 3,5 m) azonban nem haladhatja meg az épület a 4,5 méteres magasságot.

KERT tesítésekor a kialakult építési vonalat kell figyelembe venni, vagy ahol ez nem megállapítható, ott 5 méterrel kell számolni. Oldalkert kialakításánál az OTÉK előírásait kell figyelembe venni, az ott szereplő adatok az irányadóak. Hátsó kertek szélessége nem lehet kisebb, mint 6 méter, azonban a határvonal maximum 50 méterrel lehet hátrébb a közterületi határvonaltól.

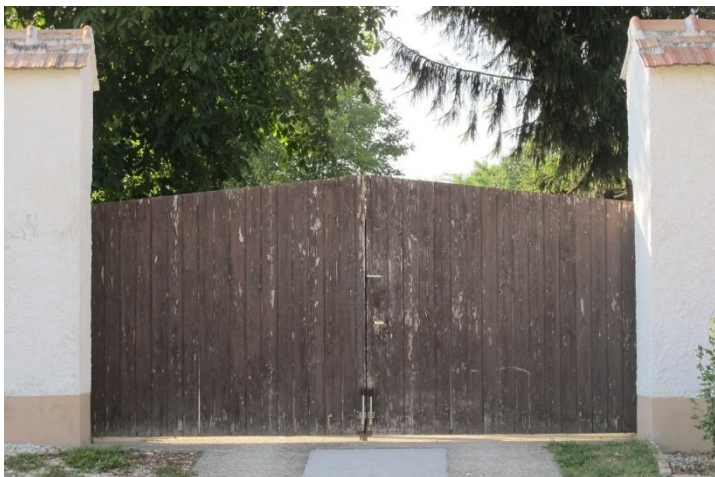

KERÍTÉSEK, KAPUK – ajánlások

Kupon, a hagyományos építésű házaknál fellelhetőek a tömör kerítések. Ezek a település sajátosságai, melyek különleges utcaképet eredményeznek. A tömör kerítéseket – melyek készülhettek kőből, vagy fa lécből – meg kell tartani, biztosítva a helyi építészet hagyományainak megőrzését.

ABLAKOK – ajánlások

A régi építésű házak nyílászárói többnyire rossz állapotban vannak. Ezeket azonban nem szabad lecserélni új, műanyag nyílászárókra, mert azok esztétikailag kirívóak a szép épületekből. Helyettük kizárólag fa ablakok elhelyezése javasolt, lehetőleg megtartva az eredeti mives kialakítást, valamint a redőnnyel szemben a fa zsaluzatot kell előnyben részesíteni.

UTCAKÉP

A házak előtt gyakran látunk rendezett előkertet, amik néhol az utca mentén kapnak helyet. Ezek részben kompenzálni tudják a fedetlen, nyírt árok menti fásítás hiányát.

RÉSZLETEK – POZITÍV PÉLDÁK

Újabb beépítésű területek

Az újabb beépítésű területek a község délkeleti sarkában található, a Malom utca mentén. A történelmi beépítéshez képest kisebb telkek is kialakíthatók: 1200 m² helyett 900 m² a legkisebb telekméret, magasabb beépítési aránnyal (30%), azonban maximalizálva van 200 m²-ben. Az épületek magassága 4-4,5 méter lehet, és a zöldfelület arányának a történelmi beépítésű területekhez hasonlóan legalább 40%-nak kell lennie.

5

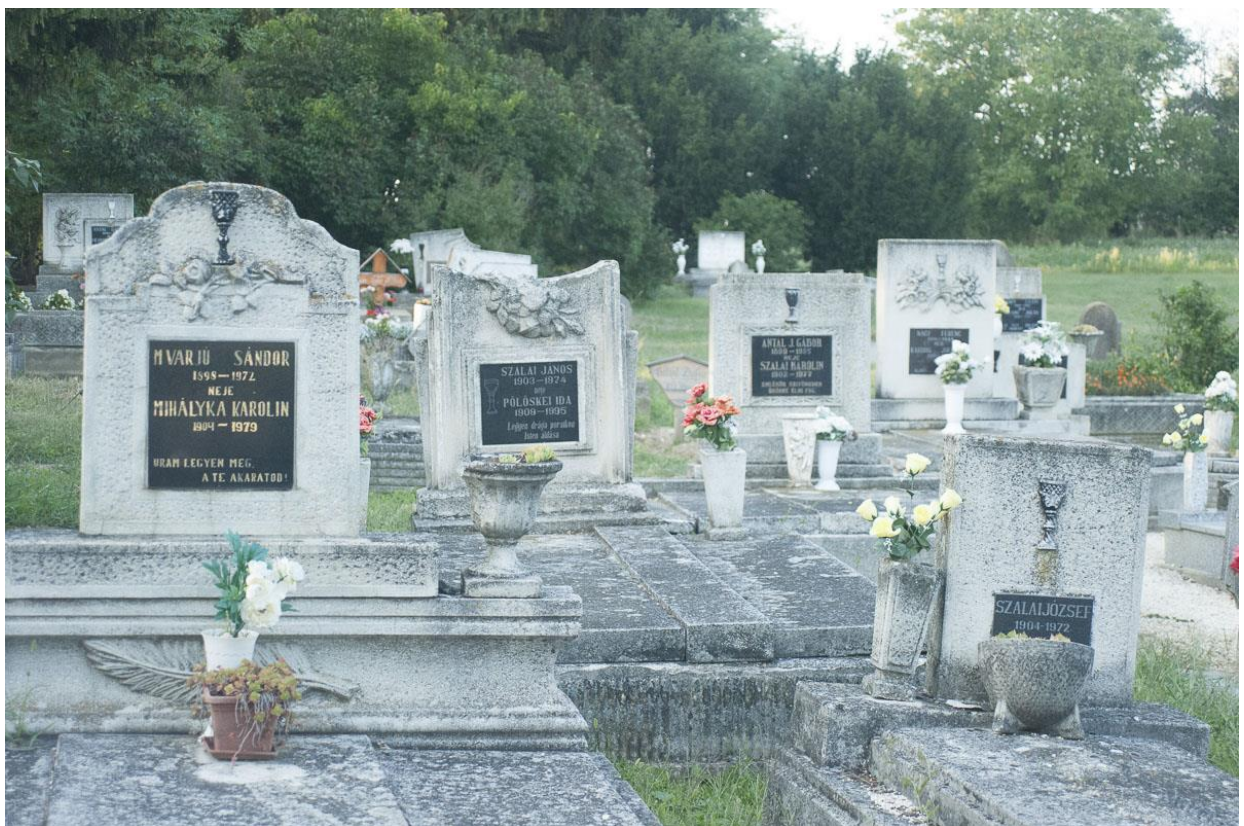
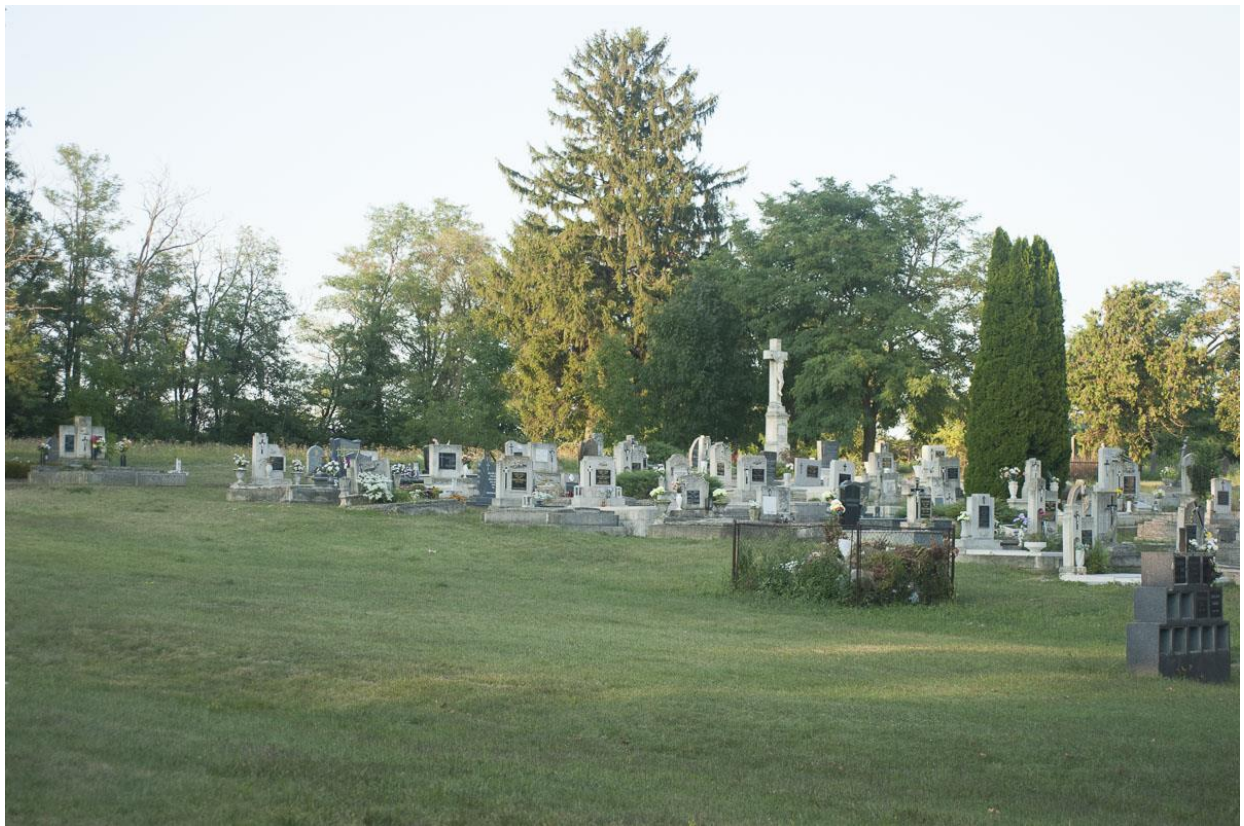
ZÖLDFELÜLETEK

A település zöldfelületi rendszere közepesnek mondható. Ahol az utcák és egyéb közterületek kiszélesednek, ott ültettek fákat, de azt leszámítva nincs olyan széles sáv, ami növénytelepítésre alkalmas lenne. Négy intézmény rendelkezik jelentős zöldfelülettel (temető, római katolikus templom, művelődési ház, óvoda), valamint van egy sportpályája is a településnek.

TEMETŐ

A községi temető a település mellett, attól északra található egy kiemelkedésen. A református és katolikus felekezet hívői is itt temetkeznek, de a temetőn belül elkülönített részeken. A legrégebbi síremlékek az 1900-as évek elejéről származnak és szétszórva lettek elhelyezve. A temető keresztjét 1859-ben készítették, ravatalozója előtt pedig a világháború áldozatai számára emeltek emlékművet.

TEMPLOM KERT

A római katolikus templom körül egy zöldterületet alakítottak ki. A templom előtti parkban kiemelkedő az északi részben álló öreg hársfa (*Tiliasp.*). A déli oldalon lévő utcárszél a jellemző növények a tűlevelű örökzöldek, míg az északi oldalon egy gyülmöcsfasor nyújt egységes képet.

SPORTPÁLYA

A sportpálya a település déli részén található, ami egy füves területen lett kialakítva. A terület ideális sportolásra, valamint kültéri rendezvényhelyszínnek is (pl. Falunap).

6

GAZDASÁG

Kupon a településtől délre található az ipartelep, ahol egészen 2008-ig üzemelt az öntöde. Fő tevékenységük mezőgazdasági alkatrészek, öntő minták gyártása, valamint csatornák és egyéb szerkezetek építése. A Ferro Öntöde ipartelepe ma elhagyatottan áll, a területet kezdi visszavenni a természet.

7

HONVÉDELMI TERÜLET

A település belterületétől északra, a templom mellett található a Honvédség elzárt területe. Itt került kialakításra a Magyar Honvédség 54. Veszprém Radarezred, 11-es számú Radarszázada., ami nincs messze a pápai katonai reptértől. Jelenleg a terület része a NATO légvédelmének, korábban a pápai 47. vadászpilótaezred helyi rádiótechnikai zászlóalja volt. A kupa radarszázad Jutával együttesen teszi ki a két részköltő radarszázadot, amik a Mecsek takarását kompenzálják.

8

IMPRESSZUM

KUP KÖZSÉG ÖNKORMÁNYZATA

Kup honlapcíme: www.kup.hu

Kup e-mail címe:

Kup postai címe: 8595Kup, Fő u. 76.

Kup telefonszáma:

Polgármester: Hiérjudit

Polgármester e-mail címe:

Főépítész:

Főépítész e-mail címe:

Ösazeállította: Leel-Óssy Zsolt

Kup, 2017.